

ЛІТАРАТУРА і МАСТАЦТВА

ОРГАН СІАУЗА СОВЕЦКІХ ПІСЬМЕННІКАУ БЕЛАРУСІ, КІРАЎНІЦТВА ПА СПРАВАХ МАСТАЦТВА ПРЫ СОВЕЦЕ МІНІСТРАУ БССР, МІНІСТЭРСТВА КІНЕМАТАГРАФІІ БССР
І КАМІТЭТА ПА СПРАВАХ КУЛЬТУРНА-АСВЕТНЫХ УСТАНОУ ПРЫ СОВЕЦЕ МІНІСТРАУ БССР.

№ 24 (671)

Субота, 12 чэрвеня 1948 года.

Цана 50 кап.

Забяспечыць школы падручнікамі

За гады савецкай улады ў БССР дасягнуты надзвычай вялікія поспехі ў справе будаўніцтва і развіцця народнай школы.

У перадавыя гады былі створаны рэальныя умовы для пераходу да абаважовага навучання ў гарадах за сярэдняю школу, а ў сельскай мясцовасці — за сямігадовую школу.

За час гаспадарання нямецка-фашысцкіх акупантаў у Беларусі ім былі зруйнаваны школы, знішчаны вучэбна-наглядныя дапаможнікі і ўвесь фонд падручнікаў, які быў створаны за гады савецкай улады.

За чатыры гады, якія прайшлі пасля вызвалення Беларускай ССР ад нямецка-фашысцкіх акупантаў, дасягнуты значныя поспехі ў справе аднаўлення школьных будынкаў, забяспечвання школ вучэбна-нагляднымі дапаможнікамі, пісьмовымі прыладамі і падручнікамі. Ужо зараз адноўлена і працуе 11687 школ, што складае амаль даваенную лічбу; у школах навучаюцца ўсе дзеці 7—15-гадовага ўзросту.

Аднак, у рабоце школ ёсць вельмі шмат істотных недахопаў, без ліквідацыі якіх немагчыма паскорыць тэмпы руху наперад народную асвету. Адным з асноўных недахопаў з'яўляецца нізкая паспяховаць вучняў. Так, напрыклад, у выніку экзаменаў і іспытаў у 1946—1947 навучальным годзе не было перададзена ў старэйшыя класы і пакінута на другі год звыш 150 тысяч вучняў.

Непаспяховаць вялікай колькасці вучняў тлумачыцца не толькі слабай работай многіх настаўнікаў, але і тым, што шчыра да гэтага часу школы не забяспечаны падручнікамі ў дастатковай колькасці. Зусім ненармальным з'яўляецца той факт, што да гэтага часу не складзены падручнікі па гісторыі Беларускай літаратуры і літаратурнаму чытанню. Вучні V—X класаў у лепшым выпадку знаёмяцца толькі з тэкстамі літаратурных твораў беларускіх пісьменнікаў і зусім набылі магчымасці вывучаць гісторыю літаратуры.

Міністэрства асветы БССР, Інстытут мовы і літаратуры Акадэміі навук БССР і Дзяржаўнае выдавецтва БССР абмякнуліся ад гэтай вельмі важнай справы, не прынялі мер у мінулым годзе, каб складзі аўтарскія каляктыўныя дапаможнікі па гісторыі Беларускай літаратуры.

Надаючы выключна важнае значэнне павышэнню якасці навучання ў школах БССР, Цэнтральны Камітэт КП(б) Беларусі зацвердзіў план выдання падручнікаў на Беларускай мове для пачатковай, сямігадовай і сярэдняй школы на 1948—49 навучальны год. Планам прадугледжана надрукаваць 65 назваў падручнікаў тэражом 4258 тыс. экзэмпляраў, у тым ліку 22 падручнікі па Беларускай мове, літаратурнаму чытанню і літаратуры. Планам выдання гэтага году прадугледжана надрукаваць 12 кніг па метадычнай выкладцы асноўных вучэбных дысцыплін і 15 кніг мастацкай літаратуры для па-за-класавага чытання.

У гэтым-жа рашэнні Цэнтральны Камітэт КП(б)Б прапанаваў Міністэрству асветы БССР і Дзяржаўнаму выдавецтву БССР перагледзець усе падручнікі і ўнесці ў іх адпаведныя папраўкі і змены, з тым, каб пасвеціць тых падручнікаў і метадычных памылкаў, якія былі дапушчаны ў мінулых выданнях і падваргалі жорсткай крытыцы.

Але падручнікаў пакуль што выдана вельмі мала. Міністэрства асветы БССР вельмі зацягнула работу па пераглядзе арыгінальных

падручнікаў і тым самым не дало магчымасці савесна іх здаць у друк. Досыць сказаць, што падручнікі па літаратурнаму чытанню і літаратуры для V—X класаў здадзены ў выдавецтва толькі ў другой палове мая месяца.

Беларускае Дзяржаўнае выдавецтва БССР з плана 65 назваў падручнікаў для масавай школы выдала за 5 м-цаў 1948 года толькі 7 назваў. Некаторыя вучэбныя кнігі, падрыхтаваныя да друку, ляжаць па 4—5 месяцаў у друкарні імя Сталіна без усялякага руху. Зараз імя засталася вельмі мала часу да новага навучальнага года, выдавецтва прымае ўсе захады, каб выправіць цяжкае становішча. Безумоўна, падручнікі неабходна выдаць, але такія адносныя выдавецтва прывалі да таго, што ў гэты час немагчыма будзе друкаваць іншую літаратуру.

Нельга не папракнуць і Інстытут мовы і літаратуры Акадэміі навук БССР, які да гэтага часу не скончыў працу па напісанню падручніка гісторыі Беларускай літаратуры для сярэдняй школы. Адсутнасць такога падручніка пазбаўляе магчымасці настаўніка школы правільна, з пазіцыі марксісцка-ленінскага вучэння назіраць вучняў з гісторычнай развіцця Беларускай літаратуры. Толькі гэтым тлумачыцца той факт, што ў шматлікіх школах урокі гісторыі літаратуры ў старэйшых класах ператвараюцца ў літаратурнае чытанне.

У школах БССР заняткі ўжо скончаны. Да новага навучальнага года засталася толькі тры месяцы. Гэты час павінен быць максімальна выкарыстаны для таго, каб усе падручнікі, прадугледжаныя планам выдання, былі надрукаваны. Дзяржаўнаму выдавецтву БССР неабходна распрацаваць графік выдання і выхадзі з друку падручнікаў, устанавіць мінімальныя кароткія тэрміны для рэдакцыйнай апрацоўкі, праходжання карэктуры і г. д. Нельга дапусціць неадназначнага аформлення падручнікаў. Кожны падручнік, асабліва для дзяцей малодшага ўзросту, павінен быць добра мастацкі аформленым і друкавацца на паперы высокай якасці. Ілюстрацыі ў падручніках павіны выконваць толькі тых мастакаў, якія ведаюць і любяць дзіцячую кнігу, якія здольны выканаць высокамастацкі малюнак.

Інстытут мовы і літаратуры Акадэміі навук БССР павінен прыняць усе захады да таго, каб падручнікі гісторыі Беларускай літаратуры былі напісаны і выданы ў бягучым годзе.

Але выданнем падручнікаў не абмяжоваецца справа. Неабходна, каб выдзена вучэбна-педагагічная літаратура была савеснага размеркавана па абласцях і завезена ў раёны і школы. Нельга больш дапускаць паўтарэння мінулагадніх памылак, калі ў адны раёны завозіліся тры падручнікі, у якіх не адчувалася патрэбы, а ў іншых іх зусім не было.

Міністэрства Асветы БССР не павіна абмяжоваць сваю работу толькі падручнікаў да выдання падручнікаў. Неабходна зараз устанавіць сістэматычны кантроль за аформленнем і выданнем падручнікаў, сацьць за правільным размеркаваннем і завозам іх арганізацыямі, якія гандлююць кнігамі.

Савесна і высока якасна выдаць падручнікі, у тэрмін завезці іх у школы — вялікая дзяржаўная задача. Гэта задача павіна быць высяаная.

Памяці В. Г. Бялінскага

Пропроўня Мінска шырока адзначалі стагоддзе са дня смерці вялікага рускага крытыка, рэвалюцыйнага дэмакрата і філосафа Вісарыяна Грыгоравіча Бялінскага. 7 чэрвеня ў памяці нашай Беларускай Дзяржаўнага ордэна Леніна тэатра оперы і балета адбылося паседжанне Акадэміі навук БССР і Саюза савецкіх пісьменнікаў Беларусі разам з прадстаўнікамі партыйных, савецкіх і грамадскіх арганізацый, прысвечанае 100-годдзю са дня смерці В. Г. Бялінскага.

Паседжанне адкрыў член Усеазавага камітэта па правядзенню 100-годдзя са дня смерці В. Г.

Бялінскага віцэ-прэзідэнт Акадэміі навук БССР Якуб Колас.

У прэзідуме т. Ігнацьеву, Ізучуку, Кісялю, Якубу Коласу, Грышчанкаў, Броўку, Машэраў, Саламаха, Лупіновіч, Савеці, Крапіна, Куляшоў, Лынькоў, Кавалеву, Раманаў, Драгуна, Горцаў, Лышынца, членаў ўрада Беларускай ССР.

З дакладам «В. Г. Бялінскі — вялікі рускі мысленік і рэвалюцыйны дэмакрата» выступіў член-карэспандэнт Акадэміі навук Саюза ССР тав. М. Т. Ізучук.

Пасля паседжання быў дадзены канцэрт. (БЕЛТА).

На водных шляхах Беларусі

(Гутарка з начальнікам Кіраўніцтва па транспартнаму асваенню малых рэк пры Совеце Міністраў БССР тав. К. Бударыным)

— Паглядзіце на карту рэспублікі! Тонкімі блакітнымі жылкамі ўпрыгожана яе паверхня. Гэта рэкі — нашы водныя шляхі. Яны праляглі ў розных кірунках: і з усходу на захад, і з поўначы на поўдзень, і з захаду на ўсход. Па іх, загады значаным маршрутам, плывуць катэры, цягнучы за сабой на буксірах баржы, нагужаныя машынамі, будаўнічымі матэрыяламі, апалам для нашых фабрык і заводаў, угнаеннем для сельскай гаспадаркі, плывуць доўгія плыты, — гэта ідзе лес на новабудулі, ідзе ўніз па Дняпру, на Украіну для шахтаў Данбаса.

Наша Кіраўніцтва, якое існуе са жніўня 1945 года, — гаворыць т. Бударынін, — займаецца пытаннямі транспартнага асваення малых рэк, г. зн. перавозкам мясцовага характару. Мы эксплаатуем водныя шляхі працяглаю пакуль што ў 1000 кіламетраў, але ў хуткім часе кіламетраж эксплаатуема рэк павялічыцца да 1600. Нават тое, што цяпер ужо зроблена, гаворыць аб вялікіх нашых перспектывах у будучыні.

Нельга забываць, што пасля выгнавання з Беларусі нямецка-фашысцкіх захопнікаў мы не мелі ніякіх транспартных суднаў, не мелі гатоўных водных трасаў. Усю работу трэба было пачынаць спачатку. За кароткі час мы адрамантавалі 11 катэраў, падрыхтавалі неабходную колькасць баржаў. Дапамагло і саюзнае Міністэрства рачнога флоту, якое праслала нам 8 новых буксіраў.

На рэках, дзе павіны хадзіць нашы транспарты, рабілася траценне. Расчышчалі руслы, якія за час вайны значна запрудзіліся. Са дня рэк падмалялі не толькі занесеныя ілам ствалы шматтадовых дрэў, але і варажак ваенна-тэхнікі: падбітныя танкі, гарматы, машыны, затопленыя скрынкі з боепрыпасамі. Мы зрабілі зрабіць таксама тапаграфічныя здымкі і гідрграфічныя апісанні рэк працягам у 7500 кілометраў.

У 1947 годзе ішлі ўжо транспарты па Заходняй Дзвіне ад Веліка да латвійскай граніцы, па Березіне, Бабры, Гайне, Свіслачы, Волсьце, Сажы, вярхоўях Нёмана, Дняпры і іншых рэках. Мы мелі 20 адзінак самаходнага флоту. Перавозачныя баржы маглі ўжо адначасова пад-

няць шмат тысяч тон розных грузаў. Гэта было вялікай падмогай чыгуначнаму транспарту.

За мінулы год па малых рэках рэспублікі перавезена 87 тысяч тон грузаў, ці, інакш кажучы, звыш паўтара мільёна тонакілометраў, спадзела звыш 700 тысяч кубаметраў лесу. Нашы судны прабылі ў самым аддаленым ад чыгунак раёны. Акрамя гэтага па рэках рэспублікі катэрамі і іншымі гаспадарчымі арганізацыямі перавезена 30 тысяч тон грузаў.

У гэтым годзе ў параўнанні з 1947 годам дзейнасць воднага транспарту павялічылася ў тры разы. Мы павіны будзем перавезці звыш 200 тысяч тон грузаў.

Першыя месяцы навігацыі гаворыць, што графік перавозак не парушыцца, а гэта ўжо — верны затак паспяховага выканання гадавога плана.

Заглянем цяпер у недалёкую будучыню. Да канца півгоддзі штогадова перавозка грузаў будзе даведзена да 450 тысяч тон. Водныя шляхі складуць 3 тысячы кілометраў. Гэта ў два разы больш, чым у 1948 годзе. Значна павялічыцца і тэхнічная база. У Барысаве намечана па плану будаўніцтва суднабудулічага завода, які будзе выпускаць самаходныя катэры. Ставіцца задача, каб кожны прырэчны калгас для гаспадарчых патрэб меў свой «флот».

Выкананне планаў пасляваеннай стабільнай півгоддзі, і ў прыватнасці, аднаўленне і рэканструкцыя Мінска, праблема асушкі Палескай нізіны паставілі перад Кіраўніцтвам па транспартнаму асваенню малых рэк вялікія і складаныя задачы.

Мы павіны вырашыць праблему ракі Свіслачы. У сувязі з будаўніцтвам у Мінску такіх буйнейшых прадпрыемстваў, як трактарны, аўтамабільны і вельаспедныя заводы, як тонкакуноны камбінат, новая ТЭЦ і інш., вырастае вялікая патрэба ў тэхнічнай валдзе. Задавоўліць яе сучасная Свіслач не можа і, тым больш, у летнюю пару, калі рака становіцца ў Мінску вельмі мелкаводнай. Мяркуюцца ў раёне Ждановіча — Ратамка пабудаванне вадасховішча плошчай у 3500 га. Рэльеф мясцовасці гэтага раёна дазваляе

стварыць на вялікай плошчы штучнае возера. Паддача вады ў Свіслач будзе рэгулявацца плацінай. Апрача плаціны тут намечана пабудаванне мясцовай электрастанцыі, з тым, каб не прападала дарэмна водная энергія. Мяркуюцца добраўпарадкаванне Свіслачы ў межах горада на працягу 11 км. Будзе праведзена выпрамленне русла ракі, паглыбленне і умацаванне яе берагоў. Дзякуючы магчымасці сабраць значныя запасы вады ўдасца таксама вырашыць заады задачу зрабіць Свіслач ад Мінска да Бярэзіны (210 км) суднаходнай ракой.

Другая праблема, якая мае да нас непасрэднае дачыненне, ёсць праблема аднаўлення Агінскага канала.

Яшчэ ў пачатку XIX стагоддзя для злучэння Балтыйскага і Чорнага мораў быў зроблены Агінскі канал. Ён праходзіў па нізінных забалочаных месцах ад Нёмана да ракі Прыпяці. Але тады царскаму ўраду не было ніякіх спраў да асушкі забалочаных месцаў, і канал зрабілі намытым. За гады Вялікай Айчыннай вайны гэтая водная магістраль і асабліва шлозы былі вельмі разбураны. Для іх аднаўлення патрэбна

цяпер зрабіць буйныя грашовыя ўкладанні. Пасля аследвання канала і асаблівацяў гэтай мясцовасці м прыйшлі да вываду, што танней і выгадней з гаспадарчага боку пракапаць новы канал, які злучыў-бы Нёман з Прыпяццю. Правядзенне канала на 106 км. і пўзня далагочна мелярацыйныя работы дадуць краіне пад пасевы звыш 150 тысяч га цяпер забалочанай зямлі. Толькі такі падыход да гэтай праблемы — адзіна правільны. Ён вельмі адпавядае гаспадарчым інтарсам народа. Нашы затраты апраўдаюцца тымі выгадамі, якія мы атрымаем пасля ажыццяўлення ўсіх работ.

У гэтай півгоддзі мы будзем працаваць таксама і над аднаўленнем Бярэзінскага канала, які злучае Заходнюю Дзвіну з Берэзіною. Задача, якая ставіць перад намі, вялікая і пачэсная. Яны рэальныя і мы здоладзім іх выкананне. Хацелася-б, каб гэтая вельмі важная работа знайшла свай аднаўраванне ў новых творах работнікаў літаратуры і мастацтва.

Сустрэча лаўрэатаў Сталінскай прэміі з афіцэрамі Мінскага гарнізона

У Мінскім Акруговым ДOME афіцэраў адбылася сустрэча лаўрэатаў Сталінскай прэміі — дзеячоў Беларускай літаратуры і мастацтва з генераламі і афіцэрамі. Дакалад аб росквіце Беларускай культуры зрабіў начальнік Кіраўніцтва па справах

мастацтва пры Совеце Міністраў БССР П. Лютаровіч.

Затым з чытаннем сваіх новых твораў выступіў пэт Максим Тапк. У здулле народнага артыста ССР і БССР Г. Глебава, народных артыстаў БССР І. Ждановіч, Б. Плато-

нава былі выкананы сцэны з спектакляў «Канстанцін Заслонаў», «Апошні», «Хто смеяцца апошні». Афіцэры цёпла віталі выдатных майстроў Беларускай культуры.

Гвардыі старшм лейтэнант Я. ШАХОЎСКІ.

НАШ НАРОДНЫ АРТЫСТ

ГЛЕБУ Паўлавічу Глебаў — аднаму з лепшых актараў Савецкай Беларусі, мастацкаму кіраўніку тэатра імя Янкі Купалы — прысвоена званне народнага артыста ССР.

Пачэсна і заслужана ўзнагародзіў Яна можа толькі парадаваць яго шматлікіх глядачоў і прыхільнікаў, усю нашу грамадскасць.

Калі гаворыцца, што Глебаў з'яўляецца любімым акторм нашых глядачаў, дык тут зусім няма ніякага пераувелічэння. Спраўды, кожны яго новая роля прыносіць шмат радасці наведвальнікам тэатра імя Янкі Купалы. У чым сакрэт вялікіх поспехаў Глеба Паўлавіча?

Глебаў з'яўляецца акторм рэалістычнай школы. Ён прыносіць ненавіснік усялякай штучнасці, фальшы, фармалістычнага штукярства на сцэне. У кожнай ролі яго цікава, перш-на-перш, не ідэяны глыбіня, выяўленая ў ёй, праўда жыцця, яркасць мовы, якой напісана гэтая роля.

Глебаў ніколі не з'явіцца на сцэну з пустой душой, не зацікаўлены да тых перажыванняў, якія яму дазваляюць выявіць; ён вельмі добра разумее, што калі акторм са стасціцца абмякнуць да сваёй ролі, спадзеючыся абмануць глядацка-сцэнічнай праўдападобнасцю, дык і глядач застаецца абмякнутым да яе.

Вось чаму пранікненне ў сутнасць ролі з'яўляецца мастацкім прычынам яго творчасці. Ён як-бы ўдзі-

зіць у скуру выконваемага персанажа, хутка знаходзіць усе дэталі яго паводзін і выгляду аж да дробязю ўключна і, такім чынам, выяўляе залатое зерне праўды, якоё так любіць і якому верыць глядач.

Глебаў не даводзіцца напружвацца, угадваць глядача: «павер таму, што я іграю!» Яго паводзіны настолькі натуральныя, характэрныя і псіхалагічныя момантаў настолькі дасціпныя і ярковыя, што мы поўны давер'я да таго, што ён робіць на сцэне. Але гэта не азначае, што Глебаў застаецца «аб'ектыўным», які з аднолькавым раўнадушам паказвае дабро і зло. Не! Наадварот! Ідэяны наіраваансці ярка выраіць у кожнай яго ролі. І глядач вельмі добра разумее, на ўсваенне чаго заклякае нас акторм і на асуджэнне чаго накіроўвае. Але робіць гэта акторм тактоўна, разузна, па-мастацкаму глыбока.

Эмацыянальнасць, з якой Глебаў падыходзіць да сваё творчае работы, не адмаўляе наяўнасці ў ім высокага прафесійнага майстэрства, трапнай выдумкі, актормскай тэхнікі. Варта паглядзець яго ў ролях Тулгі, Пустарэвіча, каб перакананца, а колькіх прадуманні і асэнсаваны ў Глебава кожны гэст, рух, які многа дасціпнага ён прыўнёс у гэты спектаклі пры адшліфоўцы роліў.

нава былі выкананы сцэны з спектакляў «Канстанцін Заслонаў», «Апошні», «Хто смеяцца апошні». Афіцэры цёпла віталі выдатных майстроў Беларускай культуры.

Глеб Паўлавіч Глебаў валодае цудоўнай якасцю — пачуццём меры. У сваіх дасціпных выдумках, у яркавым падкрэсліванні рыс характэру героя ён заўсёды спыніцца на самым высокім і мастацка-пераканаальным узрэдзі і не прыядзе тае мяржы, дзе пачынаецца безустойнасць, шарж, карыкатура, штучнасць.

Глеб Паўлавіч Глебаў дарэгі нашаму народу як нацыянальна-беларускі савецкі акторм. Ён стварыў рад цікавых вобразаў у заходне-еўрапейскіх класічных п'есах, але з асаблівай сілай праявіў яго талент у беларускім рэпертуары і рускай класічнай і сучаснай п'есе.

Шлях Глеба Паўлавіча Глебава ў беларускім тэатры, гэта — бліскучы шлях. За параўнаўча кароткі тэрмін—15 год — ён з малавядомага акторм ператварыўся ў аднаго з лепшых майстроў сцэны ў народнага артыста Саюза ССР.

У 1932 годзе ў п'есе Кузьмы Чорнага «Бацькаўшчына» роля Паўла Наміры быў даручана маламу акторму Глебава. Роля Наміры, на сутнасці, і адкрыла нам яго, як

Народны артыст СССР і БССР Г. П. Глебаў.

У К А З

Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР Аб прысваенні ганаровага звання Народнага артыста СССР дзеячам савецкага мастацтва

За выдатны творчы дасягненні ў галіне мастацтва прысвоіць ганаровае званне Народнага артыста СССР:

Аляксандраву Грыгорыю Васільевічу — кінарэжысёру,

Барсенева Івану Нікалаевічу — мастацкаму кіраўніку Маскоўскага тэатра імя Ленінскага Комсамола,

Васільеву Сяргееву Дамітрыевічу — кінарэжысёру,

Галаванаву Нікалаю Сямёнавічу — галоўнаму дырыжору Вялікага Дзяржаўнага Акадэмічнага Тэатра,

Глебаў-Сарокіну Глебу Паўлавічу — мастацкаму кіраўніку і артысту Беларускага Дзяржаўнага драматычнага тэатра імя Янкі Купалы,

Дагувеніцу Барысу Францавічу — мастацкаму кіраўніку Вільнюскага Літоўскага драматычнага тэатра,

Завадскаму Юрыю Аляксандравічу — мастацкаму кіраўніку тэатра імя Моссовета.

Кедраву Міхаілу Нікалаевічу — мастацкаму кіраўніку Маскоўскага

Дзяржаўнага Мастацкага Акадэмічнага тэатра СССР імя М. Горькага.

Лаўцэру Антону Міхалевічу — мастацкаму кіраўніку і артысту Дзяржаўнага тэатра «Эстонія».

Ахлопкаву Нікалаю Паўлавічу — мастацкаму кіраўніку Маскоўскага тэатра драмы.

Панову Аляксею Дамітрыевічу — мастацкаму кіраўніку Цэнтральнага тэатра Савецкай Арміі.

Пудоўніну Усеваладу Іларыевічу — кінарэжысёру.

Пяр'еву Івану Аляксандравічу — кінарэжысёру.

Рахліну Натану Грыгоравічу — мастацкаму кіраўніку сімфанічнага аркестра Украінскай ССР.

Смільгісу Эдуарду Янавічу — мастацкаму кіраўніку Беларускага мастацкага тэатра Латвійскай ССР.

Чамаурэлі Міхаілу Эдзішэравічу — рэжысёру, мастацкаму кіраўніку Тбіліскай кіностудыі.

Эрмлеру Фрыдрыху Маркавічу — кінарэжысёру.

Старшыня Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР Н. ШВЕРНІК.

Сакратар Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР А. ГОРКІН.

Масква, Крэмль, 5 чэрвеня 1948 г.

Як мастацкі кіраўнік, Глебаў значаеца чучасцю і ўважліваю да сваіх таварышаў па рабоце, арганічна няважыю да ўсялякіх беспрычыновых груп і групавачкаў, да якіх імкнуцца асобныя работнікі тэатра, вялікай сімпатэі і сціпнаму пачуццём таварыскасці.

Займаючы гэты вялікі пост, будучы выдатным акторм, Глебаў не імкнецца нічым вылучыцца з асяроддзя другіх артыстаў; ён нароўні з ім дзеліць усе радасці і цяжкасці, якія сустракаюцца ў рабоце. Ён не пурэцца маленкай ролі, якую заўсёды, у прыклад таварышам, імкнецца выконваць старанна, ён ахвотна і часта выступае па радыё, выяўляе з трупай тэатра на прадпрыемства горада і ў сельскай мясцовасці.

У дні Вялікай Айчыннай вайны Глеб Паўлавіч быў на Калінскім фронце разам з франтавой брыгадай тэатра імя Янкі Купалы. Шмат радасных хвілін перажыў байцы на перадавой, калі глядзеў выдатную ігру Глебава.

Савецкая ўлада і камуністычная партыя выхавалі і ўзнялі да вяршынь тэатральнай культуры сына чыгуначніка — Глеба Паўлавіча Глебава. Выдатны акторм аддае свайго савецкай Радзіме ўсе парывы свайго сэрца, увесь свой бліскучы талент.

Чакаем ад Г. П. Глебава новых творчых поспехаў на славу нашай Бацькаўшчыны.

Міхась Лынькоў

ЛЯ АСТАГАВАЙ ЛЕСНІЧОЎКІ

Р. ШКРАБА

„НІКОЛІ НЕ ЗАБУДЗЕМ“

(Апавяданні дзяцей пра Вялікую Айчынную вайну)

Дзесяці ў самым гушчэрніку заку- галава сава, і здавалася, нібы нель- ка блізка, блізка, вась пад самым ку- стам залавацца жаласным плачам дзіця: а-а-а... а-а-а... Але плач пера- носіўся ўсё далей і далей і хутка знік, перашоўшы раптам у густы раскацісты рогат. Нібы смяяўся хто, дзіка, шалёна, і гэты рогат пракаціў- ся па лясных абшарах, падполены і памножны лесавым рэхам. І так- жа сама хутка абарваўся і знік, бес- следна растайваючы ў старокаляй- чэнай ночы. Толькі чуваць было, як шадпаціць пад лёгкім вятрыскам трапятка ліста асіны, ды ціха, ціха шумяць высачэзныя хвой.

— Шты ты, разошліся нячыстае стварэнне!—злосна сплюнуў Астас Кананелька і зняў шапку, дзе заўсё- ды хаваўся яго люлька і кашпук у самасею. З гэтай шапкі памейналі- ся людзі і пагаварвалі, што яна замя- няе яму і клець, і гумно, што ў ёй можна схавць авечы статак, не ка- жучы пра якую другую жывацьня. Як-бы там ні было, але ў шапцы сапраўды можна было знайсці і люльку, і лусту хлеба, і запасы шроту і ўскіх другіх прыпасаў для лесніковай пістанюкі. Амаль што цэлая аўчына пашла на гэтую шапку, у якой Астас не расставяўся ні змой, ні летам. Змой яна была ў самы раз, а летам... летам зручна было набраць у яе суніцы, брусьні- цы, ці крохкі і пахучыя баравікі. Часам траплялася ў гэтую шапку малявае зайчык ці вывадак пскля- вых качанят. Багата чаго бачыла гэ- таў, лесавая шапка, ёмістая камзатка, сам-там падмаленая ля лясных вошні- шчыцаў, прастраляная ў некалькіх месцінах, гэта калі Кананелька ап- робваў сваю новую пістанюку, вы- сока ўгару падлінуўшы шапку. Праўда, здарылася гэта тады, калі быў ён навеселе, ці, як казаў ён, трошчкі дзюбнуў, ну самою ма- ласць, ледчачы ад раманаса... Ду- жа той раманас назваўся часам...

Астас раскураў люльку і доўга стаяў на адным месцы, прыхіліўшыся плячом да шурпятай хваіны. Ён пра- на ўзраўваў у бяжонцае назвое не- ба, прыслухоўваючыся да навыхлых лесу гукаў. Дзесяці ўгары лятаў самалёт. Чуваць было, што ён робіць кругі. Аднаго разу пагрознае гудзе- не прарасло над самымі хвойні, так што Астас з непрычыккі аж го- лаву ўцяў у плечы, і яго стары пёкі- трывожа цёрся ля самых ног. Потым усё сціхла, самалётны гул ледзь даносіўся ўжо здалёк, потым зусім знік. Звыклія гукі напоўнілі лясныя гушчары: дзесяці ў галі заворушы- лася сонная ітаха, пскінуў язяц, багзучна мільнуў кажан. Адзекуль здалёк данесліся нібы людскія га- ласы і зніклі, праглынутыя начным туманам. Чуваць было толькі, як шархаціць паравоз, праз якую пра- дзіраўся Цюцік, нешта вынохаваючы і азартна разграбваючы парэднікі лэ- памі зямлю.

— Найшоў час барсуюку пужаць,— і Астас паклікаўшы пёска, пайшоў напрост, праз лясны ўзгорак, да глу- хой лагчыны, дзе на берэзе невялі- кай ракуці стаяла яго хата.

Усю дарогу яго не пакідала смут- ная трывога. Была яна нейкай імя- няй, невыразнай і не расставялася з ім аж ад самага сходу ў сельсавеце. Там гаварылі аб вайне. Гаварылі аб тым, як лепш ахоўваць маёмасць. Гаварылі аб шпёнах і дыверсантах, якія як вузкі распуціліся ў гэтыя дні па нашай зямлі. Арганізавалі знішчальныя атрады, паставілі кара- вуль па дарогах, каб затрымаць у- ўжых падарожных і незнаёмцаў. Ба- гата яшчэ аб чым гаварылі, важным і сур'ёзным. Вайна, грымула, як ма- ланка з яснага неба, і, кажучы, што немцы лютую ўжо аж пад самым Мінскам, нібы нашы адступаюць і пакінулі багата тарадоў... У Мін- ску-ж дачка, Надзеяка... Яшчэ год адзі дзастаўся ёй на вучобу, а тады выйдзе Надзеяка доктарам. Гэта яго Надзеяка, яго, Астасна Кананель- ка дачка будзе доктарам. Вось якая яна дачка ў яго, у Кананелькі, у Астасна, які ўжо на шосты дзесяты завярнуў свае леты, назвацца тупаю- чы на лясных і балотах. Канешне, добра зрабіў ён, што паслухаўся добрых людзей і паслаў дачку сваю вучыцца. Така ўжо завядзёнка па- шла ў сьле: усё вучыцца. Чым-жа яго дачка хужай ад другіх... Няхай хож яна крыху ўбачыць свету, гля- не далей таго лесу, у якім нарадзіў- ся вась ён і які ведае так, як кожна- му шчыліну ў сценах сваёй хаты.

І хоць задужа і не выхваліўся дач- кой Астас, але-ж гаварыўся ёй і ўспаміну пра не з павагай. І часам, седзячы дзе-небудзь у святлочы час на кадзаснай прыбе і абменьва- ючыся з суседзьмі думкамі аб жын- цы, аб розных навінах, Астас не ды- ме і ўстаўчы ў бядэду сваё слова.

— Што і кажыце, але-ж і сялю- му відаць, што дзецім нашым цяпер шырокі свет акрыўся... Дзе-ж ты бачыў раіны...

Ён радаваўся як дзіця, калі пры- яжджала на лета яго Надзеяка, і гэ- таў радасць прарывалася скрозь за- сьнедую папурасць, такую звыклую з гоманав лесу, з ляснымі аэрамі, з ма- хавымі сіджылкамі, з непрыязнымі неграмі хваёных парасіткаў.

Шырокі вясавы твар, адкрыты

з суровінай вочы, збітая на лямеч гушчэзнай барады і такіх-ж вусы, не- кранутыя яшчэ сівайной, трохі за- малы і кіраты нос, які ніяк не мі- рнуўся з нечаканай спускаю прыро- ды, на ўсім іншым шчодра надзяліў- шай Астасна, — усё гэта прыходзіла ў рух, падміргвала, расплывалася шырокай усмешкай.

— Ах, Божа-ж мой, ды садзіся ты, дай я пагляджу хаця на цябе, якая ты сталася... Ну, глядзі ты—каб-жа не сурочыць тым часам! — расцеш ты, як тая малая дзяўчына, аж ду- ша радуецца... Вот-жа каб жыва бы- ла твая маці, не вадцешліся-б...

Хмурыўся на хвілінку твар, рука выцягнула прывычным гэстам кашпук з табакі, але раптам ска- мянуўшыся і ўдарыўшы пляскацямі далоньмі па каленях, ён цяжка ўзі- маўся з месца, кінуўшы а дацём:

— А не дай-жа ты ліха, зусім за- няў! Дзеўчына здарожылася, дзеўчына калі-то мела што ў роце, а я тут... даруў мя старому...

Ён кідаўся да каміна, раздуваў цяпельца, завяўся ля старой ска- варады, прымацоўваў чысьціце не і скаблільца з такім імзатам, што вяр- тлява сарока, якая ўсёлася была на- плячце і пазіраў ў вакно, спалохана ўзлётвала ўгару і, зрабіўшы паўкру- га вакол хаты, кідалася як мага да лесу.

— Я табе яешно ў адзін момант... Вас-жа, найначай, там па камандзе корміцца... Ды што той гарадскі харч... Ён можа і далікатны, але-ж наедку з яго мала... А ў нас, дзю- вачы богу, ежа ў самы раз... Яно скажу добрую яго ўбары, тады і сяквару ў ахвотку намахаеся і лю- боча кража зваліш. А скарка, дзю- вачы богу, не пераводзіцца яшчэ з самых калад, ды вуць яшчэ трое па двару бегуюць.

Надзеяка адбрала ў яго і скава- раду і ўсе іншыя прычандалы, не- меўшы асаблівага спрыту ў яго ру- ках, і пачынала сама гаспадарыць.

— Як-жа вам не сорамна, тата, самому, калі я ў хаце...

— Ты-ж годзія ў мяне...

Але здаваўся і тут-жа, успомніўшы свей нешта, з выгладам змоўчына- крэй выходзіў у сенцы і ўрачыста нёс адтуль бутэльку чырвонага яна.

— Перад самым маем купіў... Ка- перацішчык наш надамуў: вазьмі ды вазьмі... Мне то яно бэ патрэба, ну, а дзювачку губу пасаладзіць я ў самы раз... Дык-жа для цябе, можна сказаць, спецыяльна...

— А татачка, вы проста сталі гро- шы марнаваць, ды на гэткае глу- пства...

— Які-ж там грошы! Драбязі! Ці імі жыць?

Яны гаварылі аб розных справах, больш аб дробязях, які бывае заўсё- ды ў часы сустрэчы. Потым яна нібы неўзгарок пыталася:

— А як Багучкая жыве?—і чырва- нела.

— Багучка? Гм... Нішто... Надо- чыс бачаў яго на станцыі... Косцю- ейнага... Пытаўся пра цябе. Калі, каж, Надзея Астаснаўна прыедзе... Гэта пра цябе ён... У вылікія началь- нікі выхадзіць ён... Надзрныя хло- пец, разумная галава... Я, можна сказаць... Да я нічога...

Надзея чырвенала яшчэ болей і ў- вытрымлівала шматначнага і ў той-жа час гранаічнага позірку бацькі.

— Ай, татка, нямаведама што вы кажаце... — і бегла з хаты.

Дзювачка абгала кожны куткі, кожны каменьчык, гнуткую кладку праз рэчку, утульную затоку, дзе лапушыліся белыя лілі, ледзь шар- халца паўз берагі асваі, і грэліся на сонцы, нерухама пачынуўшы над- ёю, зилёныя і сінявыя стрэлкі. Не- далёк ад берага, стаяў нізенькі зруб. Там біла крыніца. Вада сз- арубу трапіла ў драўляны жолаб, адтуль ліліца невялікім раўчаком і з вясёлым званам і булькатам пада- е ў рэчку. У самым жаркім дні ад кры- ніцы, ад жолаба патыхае прахалады. З жолабу пілі сарокі і ўсякае ляс- ное ітаства. Аднаго разу ўноч, у Астасна, які ўжо на шосты дзесяты завярнуў свае леты, назвацца тупаю- чы на лясных і балотах. Канешне, добра зрабіў ён, што паслухаўся добрых людзей і паслаў дачку сваю вучыцца. Така ўжо завядзёнка па- шла ў сьле: усё вучыцца. Чым-жа яго дачка хужай ад другіх... Няхай хож яна крыху ўбачыць свету, гля- не далей таго лесу, у якім нарадзіў- ся вась ён і які ведае так, як кожна- му шчыліну ў сценах сваёй хаты.

І хоць задужа і не выхваліўся дач- кой Астас, але-ж гаварыўся ёй і ўспаміну пра не з павагай. І часам, седзячы дзе-небудзь у святлочы час на кадзаснай прыбе і абменьва- ючыся з суседзьмі думкамі аб жын- цы, аб розных навінах, Астас не ды- ме і ўстаўчы ў бядэду сваё слова.

— Што і кажыце, але-ж і сялю- му відаць, што дзецім нашым цяпер шырокі свет акрыўся... Дзе-ж ты бачыў раіны...

Ён радаваўся як дзіця, калі пры- яжджала на лета яго Надзеяка, і гэ- таў радасць прарывалася скрозь за- сьнедую папурасць, такую звыклую з гоманав лесу, з ляснымі аэрамі, з ма- хавымі сіджылкамі, з непрыязнымі неграмі хваёных парасіткаў.

Шырокі вясавы твар, адкрыты

(Урываек з рамана)

зуб, улёгся спаць у сенцах, дзе было не так душно, як у хаце.

Ранішняя сонца толькі, толькі на- брала сілы, як Астас прачнуўся ад залівастага сабачага брэху. Цюцік аж заходзіўся за дзвяркі, найначай поблізу быў нехта чужы. І сапраўды, неўзабаве ў дзверы моцна пастуцьлі і чысьці нештам голас настойліва сказаў:

— Адчыняй, гаспадар!

Астас паслаў у думках да балот- ных чарцей незнаёмага гасця, якога неслы нейкае ліха ў такую рань, але адчыніў дзверы, запытаўся за- сьпаным голасам:

— Ну, хто тут?

Ля нізенькага ганку ён заўважыў чалавек з дзесяці незнаёмых людзей ў вайсковай форме. Відаць старэй- шы над імі, з кубікамі, не вітаючыся з Астасна, сказаў яму:

— Вот што, стары! Замерыліся мы, здарожыліся, ды відаць і круку лад- нага далі, не патрапіўшы на баль- шак...

— Уга, дзе той бальшак, кі- ло-метраў аж шэсьць адсюль... — па- захнуў Астас. — Як-жа вам собіла збідца з дарогі? Гэта яшчэ, каб скажам, змой, тады яшчэ туды- сюды, а цяпер дай ты рады... Па- якоў-жа гэта справе вы ногі б'еце спазарана?

— А гэта ўжо не твая справа... — суха абарваў яго ўсё той-жа кама- ндзір у зилёнай пагранічнай шапцы, з бледнаватым тварам, на якім рэзка вылучалася падтрыжанае чорная шчапоціць вусоў. — Мы вась хочам есці, разумееш?

— А божа мой? Так-бы і сказаў, чалавечка! Чаго-ж мы стаімо тут? У нагах-жа прайды нямашака, як ка- заў той...

— Што? — перапыталі чорныя шчапоціць вусоў.

— Ды я-ж кажу: чаго стаіць? Калі ласка ў хату... А пацесці доб- рому чалавеку заўсёды знойдзецца ў майе хаце.

Людзі пратупалі салдацкім кро- кам па яго хаце. Астас мітусіўся, прыцэў і істопкі глядзішы са два кілагра малака, корпаўся ў каморы ў сенцах, дастаў з кубла найлеп- шы кавалек сала.

— Так што, таварышы, выбачай- це, калі што, без гаспадыні я... Чым багаты, тым і рады... Калі ласка, спрабуйце, частуйцеся... Ды не зважаючы тым часам. Але-ж са- ла, дзювачы богу, нішто.

— Ты, стары, чам збыў тацшы, зрыхтаваў бы лепш яешніцу, а то паставіў на стол чорт ведама што...

— Даруйце, браточкі...—разубла- на казаў Астас, не ведаючы, як найлепш участваць гасцям. — З яешніцу ў мяне, як бы вам сказаць, прайшоў. А ўсё праз курцы. Птаха гэтая, як вам вядома, задужа кво- лая, далікатная, яна і догляду па- трабуе далікатнага, жаночай рукі патрабуе гэтае стварэнне... А я, да слова кажучы, магу і мядзведзя памацаць, але-ж... шануючы вас каб скажам, стварэнне гэтае, то ўжо не, няхай яго каршук мадае... Таму і не трываю... Праў- да, пёўніка для парадку трываю... Больш для голасу...

А каб ён не нудзіўся ў адзіноце, то з ім і курка адна ту- паче. Дзе ты з іх тых як набаршчыш. Калі ў завядзёцца часам кою ў гнязде, дык-жа малы яго і спажы- ве, сырыя налуўчышы піць... — і Астас позіркама паказаў ў вакно на Пільчыка, які мыўся ў крынічна- м жолабу, узнімаючы цэлыя фан- таны пярскаў, расцітаючых усімі ко- ледкамі вясёлкі на ранішнім сонцы.

Лейтэнант слаухаў Астасна і ўсім- хаўся кончыкам губ. Астатнія маў- чалі, захоўваючы на сваіх тварах нейкі недарэчны драўляны выраз, нібы ніводнае слова не даходзіла да іх слуху і не кранала. Лейтэ- нант скупа кінуў:

— Адынь ты гаварок, стары корч, як ў тры жорны мелеш!

— Чаму-ж вы лаеццеся, тавары- шок? — недаўна перапытаў Ас- тас, паразючы буханку хлеба.

— Лаешся? Якая там даанка? Цябе падпагнаць трэба добра, каб варушыўся спрытней... Замест гэтай бакі курнай узаў-бы тую курку, ды на патэльню, вась і быў-бы ладны сьнядавак людзям...

— Ды што вы, таварыш, які там наедак з аднае курцы, ка- рысці з яе, не раўняючы, як з та- го рака...

— Рака, рака...—пераражніў яго лейтэнант. — Кіслым малаком на- думаўся камандзіраў частаваць... То-ж мужыцкая завядзёнка.

— Даруйце мне, не ведаю, чым я вас угневаў, каб мяне так абра- жаць?

— Надна, ладна, капучыцца... — крыху паалагодзіўшым тонам пра- казў лейтэнант і запытаўся:

— Сні мост ведаеш?

— Гэта што на чагунцы Ведаю...

— А дарогу да яго?

— А якая там дарога! Праз сь- няно, потым праз паслак — і адра- зу мост.

— А праз лес?

— Праз лес? Навошта той лес,

калі тут ніхто не ходзіць, ды і ня- зручна па баладжанках, ды і даў- жэй куды...

— Каму не зручна, а вайсковым усюды зручна. Зразумела табе?

— Чаму не зразумела, тавары- шок... — Астас гаварыў ужо без устакі ахвоты. Звычайны прыліў астапага красамовца, калі даю- дзілася яму гаварыць з лямымі, ці- кавымі людзьмі, апаў, знік, і Астас гаварыў ужо вяла, даволі абьякава- запрашаў на пачастуны.

Вайскоўцы асветына надзялілі на сала, маўчалі, занятыя ежай. Толькі лейтэнант, платанады прычмокаючы і салучы над сьвіной скуркай, бур- нуў пад нос:

— Ты вот пасля і раскажаш нам пра дарогу на мост... А мо і пра- вядзеш часам...

— А чаму і не правесці, тавары- шок... Можна і правесці... Але-ж збегам ў істопку, свежага тва- рашку прынесу... А можа, тавары- шы, і сапраўды гэтую курцыу на прывянт пусціць? Калі, скажам, я з бульбачкай, ды з салам, ды з укроцкам, дык яго выйдзе ў самы раз... Сапраўды, хіба на адным ма- лаці далакка зойдзеця...

Лейтэнант ажмыўся крыху:

— Так-бы даўней стары! А то толькі зубы загавараеш, аскоміны набавеш сваімі курнымі байкамі... Дзейнічай!

Хутка па дварыку лесніковай сіджыбы разуюсілася адчайнае ку- дахтанне курцы, нібы загадаўшы намеры гаспадары і не праўляўшай асаблівага жадання заўчасна тра- піць на патэльню. Нязграбы Астас ніяк не мог разлічыць свайго бегу і пераносіўся далакка ўперад, калі вяртлява курца кідалася, як апантана, куды-небудзь нечакана ўбок. Але спрытны Пільчык за- гнаў яе ўрэшце пад ганак клеці і хутка паланіў, скапціўшы за крылі. Далікатнае стварэнне адчайна ку- дахталі, і Астас тут паспеў шап- нуць Пільчыку некалькі слоў.

Той адразу-ж змыўся з двара і не- прыкметна за драўлянай агарожай перабраўся праз рэчку, кінуўся як дуж на лясной сцяжынцы на па- лянку, дзе пасвілася астапава ка- была. Праз яго хвілінку, адважна размахаваючы падзёртымі локцамі і тузаючы з усіх сіл голымі пятамі на конскіх баках, Пільчык імаў па лесу.

Астас спакваля татаўся ля печы, прынёс дроў з-пад паветкі, пачаў скубці курцы. Ён курцы быў збынтэжаны, збіты з роўнавагі і ўсё ніяк не мог патрапіць на тэму дзю гутаркі. Пачаў было пра цеце- руюку — гэта былі ўлюбёныя яго тэма — і лейтэнант сапраўды заха- ліўся ёй і адразу-ж звярнуўся да Астасна:

— Давай і цецеруюку, калі ёсьць... Скубі і іх, мы паважам усякую дзючыну...

Астас замоўк, пакрыўдзаны да- глыбіні душы такім вузкім падхо- дам да важнай і цікавай тэмы. У яго было ў запасе шмат цікавых гісторый пра дасеў, пра тое, як ад- наго разу перахітнуў ён мядзведзя, пра норавы барсуюку, якім возыца на пясчаных узгорках па глу- хіх кутках лесу, пра дзювачку справе баброў, як яны аднаго разу нарабілі яму клопату, затраўшы яго сена на кіслым лажку. Паднялі вяду ў рацэ, і калі ён прышоў на той лажок, то і не знайшоў яго: новае возера стаяла сярэд лесу, і яго кашпукі сена плавалі па вадзе, не раўняючы, як тыя гусі-лебедзі.

Вот табе і бабры... Хіба-ж ім аб тым раскажаш? Шчэ загадаюць: падмаж і і таго бабра... Невукі, адно слова...

Але Астас турбавалі і другія думкі, і відаць, што яны рулілі яму яшчэ болей, чымся ўсё гэтыя баб- ровыя прыгоды. Ён трывожа паі- раў неўзаветку ў вакно, але там было ціха і спакойна, толькі чуваць было, як за парканам паскубала траву карова, якую не паспеў Пільчык прагнаць да статка, ды гу- дзельчы пчолы ля двух вуляў, што стаялі пад самымі вокнамі ў палі- садку. Астас раскураў невялікае цяпельца на камянку, каб абсаліць курцы, і толькі ўзяўшы бы за гэ- тую справу, як у сенцах пачуўся тупат шматлікіх ног і ў хату ўва- дзілася больш дзесятка людзей. Бы- лі яны з віногучка, з звычайнымі пістанюкамі, некаторыя не мелі ні- якой зброі, але трымалі ў руках добрыя кі. Відаць былі людзі і на двары. У хату прабіўся і Пільчык і з цікавацю паіраў на кут, дзе- сідзель за сталом незнаёмыя вай- скоўцы.

— Дзень добры ў хату! — пры- таўся адзін з мужчынаў. — А ўця- бэ, Астас, найначай гасці, дык па- знаём-жа нас...

— Да ўжо-ж знаёмца самі...— гранаічна адказаў Астас і, кінуўшы нішчасную курцы, недухенасоўна зняў са сцяны драбнік.

Госці яўна пабляднелі. Лейтэ- нант, устаўшы за сталом, пагардлі- ва запытаўся:

— Што гэта азначае ўвесь гэты маскард, чаму ў ітацкіх зброя?

— Дзючыно, што вы ведаеце,

таварыш камандзір, чаму ў нас зброя. Адынь, каб доўга не затры- мваць вас, а папрашу вас прада- віць дакументы. Самі ведаеце, вай- на, пайны мы ведаць: хто вы і чаму вы тут... Вы ўжо выбачайце тым часам, што мы вас турбуем і парушылі сьнядак...

То гаварыў дзювачка Васіль, як яго зваў, пакыты шырокім чы- стым тварам, насцарожана сачыўшы, як лейтэнант вымаў з кішні розныя пасведчанні. Не спускаючы вока на лейтэнантаў рукі і на ўсіх вай- скоўцаў, ён праглядаў не спяваю- чыя паперы, узяў дакументы і ва ўсіх астатніх і, не разабраўшы добра імені ў адным з дакументаў, перапытаў:

— Хто з вас, таварышы, Іваноў?

Той, каго назвалі Іванам, лы- паў бялесымі расцімамі, але, ві- даць, нічога не разумеў з запытан- ня, бо бездапаможна паіраў на сваіх кампаньёнаў. Лейтэнант рабіў яму нейкія мігі, але той ніяк не мог уявіць, чаго ад яго патрабуюць.

— Калі ласка, таварыш Іваноў, яшчэ вам іма і як вас па бацьку? — запытаўся яшчэ раз Васіль, робячы наівак на фамілію.

Той, нібы ўліўшыся, нарэшце, тычка сабе вядуць у грудзі, што гэта імяна ён, але чамусьці маўчаў, не адказваючы на самае пытанне.

— Я павінен вам сказаць, што гэты баец у мяне кантужаны, ён не можа гаварыць... — ватужна вымаў лейтэнант, і ўсе бачылі, як звынілі, бліскаўшым вострым во- рончыкам, яго вочы, і на пабляд- нелым твары сударгава сціліся скіцы.

Дзювачка Васіль перапытаў па дакументах яшчэ некалькі фамілій. Некаторыя з вайскоўцаў адказалі на пытанні, а чалавек шэсьць, відаць, быў таксама кантужаны, бо зусім не разумеў, чаго ад іх дапыт- ваюцца.

— Дык вы кажаце, што вы з Лешскай пагранічнай заставай... Але-ж да граніцы ў нас надалычкі далакка, чаму-ж вы трапілі ў нашу мясціну?—перапытаў Васіль, пільна прыглядаючыся да новавелькі, нават не запытаўшы яшчэ, з іголічкі формы, да новых дабротных ботаў, якія, па ўсяму было відаць, не ведалі яшчэ далаккі дарогі.

— Я не жадаю адказаць на вашы недарэчныя пытанні... Вы павіны ведаць, што Мінск ужо ў немцаў, а адтуль не так далакка і да нас... А па-другое, кою вы маеце права затрымаць нас, чорт-бы вас браў, і рабіць гэты допыт. Я абскажу вашы паводзі- ны перад камандваннем... Вы зры- ваеце, панове... гм... таварышы, ба- вольна апаруючы...

— Рукі ўгару! — грывнуў тут дзювачка Васіль. Лейтэнант зскробіў пальцамі па кабуры, але, уба- чыўшы пад носам дука наганна, да- волі спрытна ўзяў руку. Гэтую каманду зразумелі і «кантужаныя», маланкава паследаваўшы прыкладу лейтэнанта.

— Зброю адбраць, абшучаць!

— Я не дазволю! Я аддам пад суд! Я... Я... — крычаў лейтэнант і яго каленкі трэліся дробна, дробна.

— Ладна, ладна... Чаму-ж вам хвалявацца? Вось даставіў у вай- сковую частку, вывесцім вашы асобы, і калі што жое, то папрасім у вас прабачэння за ўсю гэтую турбацыю. А цяпер выходзьце па- адному, пайдзем у раён, ды гля- дзіце, каб без фокусаў...

На двары сабралася багата наро- ду. Усе дачуліся пра невядомых людзей, прыбеглі паглядзець на іх. Хутка цэлая працэсія паволі пасу- нучася ад лесніковай сіджыбы, кі- руючыся праз лес на сяло. Не меўшы дацэння да знішчальна- кай паадсталі, абгаварваючы на ўсе лады гэтую падзею. Вайскоў- цы ішлі панурыва, маўлячы. Упе- радзе ішоў Васіль з наганам, па- абшвалі сіджыні ішлі ўзброеныя сіджыне, калону замыкаў Астас. Каля яго мітусіўся Пільчык, які ніяк не мог дакацацца канца ўсёй справы, каб уведзець усё да нітачкі, да званяў аб усіх гэтых тэмных людзях. Калі прабіраўся напрост па ледзь прыкметнай сіджыніцы ў гу- стым хваёным парасіку, лейтэнант крыкнуў нейкае слова, коюе ніхто з сіджы не зразумеў, і вайскоўцы кінуліся, як гарох, куды каторы, у лес.

— Агонь! — сарваным голасам крыкнуў Васіль.

Адзін за другім грывнулі стрэлы. Дзювачка Васіль бег запытаўшыся з наганам, раз-па-разу страляючы. Пільчык бачыў, як Астас зляжыў- ся з пістанюкі, і гучны стрэл стра- януў галле, з якога спарылася ігіцца, сухое смецце. Вайсковец, які бег міг сасонак, схавіўся ру- кою за бядро і, запнуўшыся нагой за корч, уклёчыў на купіне, по- тым упаў, расцягнуўся і залеман- тававу дзікім голасам, узнімаючы рукі.

— Астас, пільнуў з хлопцамі ране- ных... — крыкнуў на бегу Васіль, забягаючы напераз другою вай- скоўцу.

Дзед і вайна... Колькі успамінаў з нядаўняга мінулага, роздумаў і асыяныя выклікаюць гэтыя два словы, па- стаўленыя побач! У памяці выразна паўстаюць малюні суровых ваен- ных год. Лясныя агні народных меціўцаў і подзвіг Сашы Ташкеві- ча... Нямецкія сіджынікі ў чэр- венскім небе 1941 года і Магілёў- скае шэсьць... Печы Асвенціма і Азарты лагер смерці...

Пра многае з гэтага мы чыталі, многае бачылі сваімі вачыма. Зда- валася-б, аб чым яшчэ ў дадатак да таго, што мы ведаем, могуць расказаць дзедці, прытым пра такую далакка не дзючыную справу, як вайна. І тым не менш, кніга «Ніко- лі не забудзем», якую напісалі ма- ленькія аўтары, па-сапраўднаму хваляе чытача. Звычайныя факты, пра якія так проста і падчас най- на на ведаем, дзедці ў сваёй кнізе, складаюцца ў нашай свято- масці ў вялікую і праўдзівую апо- вець аб гераізме і мужнасці со- вецкага народа, які ў суровай і цяжкай барацьбе з ворагам адста- вуць незалежнасць, абараніў чала- вештва ад фашысцкіх цемрашалаў.

«Ніколі не забудзем» — кніга незвычайная. Калі-б пералічыць прывіжы, яе аўтары на трыголь- ным лісьце, яны знялі-б добрую яго палову. Каля сарка дзядзек расказа- вуць пра падзеі, сведкамі і неспа- рэдным ўдзельнікам іх ім да- вядлося быць. Натуральна, што мы ў кнізе не знойдзем ні шырокіх аб- гуртываў, ні псіхалагічнага аб- гуртываў свайх перажыванняў.

Герой гэтай кнігі, які адначасна з'яўляюцца і аўтарам яе, паўста- юць перад намі, як маленькі змаг- ачы за вялікую ўсенародную справу і як справядлівы і суровы судзі над нямецка-фашысцкімі захопніка- ми. Таму кнігу «Ніколі не забуд- дем» хутчэй трэба разглядаць, як зборнік хваляючых чалавечых да- кументаў, чым літаратурны твор.

Совецкія дзедці ў гады Вялікай Айчынай вайны выявілі сабе вер- нымі памочнікамі сваіх бацькоў, братоў і сясцёр, якія, па закліку правадзара, вялі барацьбу з нямец- кімі акупантамі. Маленькія меціў- цы былі партызанскімі сувязнымі і раз- ведчыкамі, яны праніклі ў нямец- кія штабы, рабілі дыверсіі, збіралі зброю для партызан, паведальлі ім весткі аб працоўванні нямецкіх войск. Зразумела, гэта было спра- вялівае, але яны заўсёды мелі перад сабою мужныя вобразы сваіх старэйшых таварышоў—комсамоль- цаў і камуністаў — і стараліся быць вартымі іх. Сапраўды, якой кемнасцю і назірлівасцю патрэба было валодаць, колькі хваляючых хвілін патрэба было перажыць пи- оныя Валерыі Захарскай, каб за- несці ў дом, дзе жылі нямецкія афіцэры, гол і перадаць яго знаё- май дзючыне — падпольчыцы! Аднаго разу яна ледзь-ледзь не па- дала. «Калі дома я расказала аб гэтым маме, — піша Валерыя За- харскай, — яна збіяла, абьяла мяне і сказала:

— А каб цябе выкрылі, пасадзі- ў ў турму, ты-б сказала, чыя ты і хто ты?

Я адказала:

— Ніколі!

— А цябе білі-б і катавалі, як Галю?

— Я тады думала-б пра нашых загінуўшых комсамольцаў. Яны бы- лі мае старэйшыя таварышы, а я піонерка, іх змена».

А якой знаходліваасцю трэба бы- ло валодаць, колькі цярплівасці трэба было мець Віццю Пскуву, каб па заданню партызанскіх тавары- шаў намякнуць наглядальную вышку, падлясці пад яе гол і падліць сігарэты!

У кнізе многа падобных прыклад- таў гераізма і самахварынаці со- вецкіх дзядзек, і трэба думаць, што нашы пісьменнікі напішуць пра іх яшчэ нямаля выдатных твораў.

Мінуць гады. Многае з перажы- тага забудзецца. Але заўсёды будзе памятаць Поля Нікалаева тое, што яна бачыла ў камеры нямец- кай турмы ў Рудзенску. Бесмярот- ны вобраз совецкага юнака, які ад- даў сваё слаўнае жыццё ў імя не- залежнасці совецкага народа, будзе для яе заўсёды прыкладам таго, як трэба любіць сваю совецкую Р- дзіну і як трэба ў цяжкіх для яе часіны, не шкадуючы нічога, нават жыцця, абараняць ад ворагаў.

«З суседняй камеры, — апавя- дае Поля Нікалаева, — да нас данесліся злосныя крыкі. Я заіка- валася і падшыла да сцяны. Крыкі паўтарыліся яшчэ майней. С

25 год культурнага шэфства над Совецкай Арміяй і Ваенна-Марскім Флотам

Споўнілася 25 год культурнага шэфства работнікаў мастацтва над Совецкай Арміяй і Ваенна-Марскім Флотам. У сувязі з гэтым 9-га чэрвеня ў паміжхана Акруговага Дома афіцэраў адбылося ўрачыстае паседжанне Беларускага рэспубліканскага камітэта прафесіянальнага Саюза работнікаў мастацтва, Кіраўніцтва па справах мастацтва пры Совеце Міністраў БССР і Паліткіраўніцтва Беларускай Ваеннай Акругі.

Урачыстае паседжанне адкрыў начальнік Паліткіраўніцтва акругі генерал-маёр Емельяненка.

Пад бурны догня незмаўкаемы аплэдасменты выбрацця ганаровы прайдзюм у складзе Палітбюро ЦК ВКП(б) на чале з вялікім правадыром савецкага народа Генералі-ісмусам Савецкага Саюза таварышам Сталіным.

Даклад ад дваццаціпяцігоддзя культурнага шэфства работнікаў мастацтва над Узброенымі Сіламі СССР зрабіў старшыня рэспубліканскай ваенна-шэфскай камісіі Беларускага рэспубліканскага камітэта Саюза работнікаў мастацтва І. Герман.

Ён гаворыць аб значнай шэфскай рабоце дзячоў мастацтва.

За чвэрць стагоддзя нашы артысты, музыканты і выканаўцы далі для савецкай арміі дзесяткі тысяч спектакляў і сотні тысяч канцэртаў. У гады Вялікай Айчыннай вайны работнікі мастацтва выступалі перад германскімі абаронцамі Радзімы непасрэдна ў баявой абстаноўцы, падзялялі разам з імі ўсе цяжкасці і нягоды франтовага жыцця. За час вайны франтовае брыгады далі дзячоў арміі 1.350.000 спектакляў і канцэртаў.

Падрыхтоўка да 30-годдзя Совецкай Арміі выклікала новы ўздым шэфскай работы. За перыяд са студзеня па сакавік месяцы работнікі мастацтва выкавалі воінам падшэфных часцей каля тры тысяч спектакляў, валадзілі воісамі п'яцьдзсят тэматычных вечараў, больш шасцісот творчых справаздач буйнейшых майстроў савецкай сцэны. Усяго было арганізавана звыш семі тысяч выступленняў. Папярэдня дзеньня гавораць, што за тры месяцы шэфскай работы ў канцэртах і спектаклях прышло ўдзел ад 45 да 50 тысяч чалавек. Удзел у мастацкім абслугоўванні воінаў нашай арміі стаў сапраўды масавым.

Сіламі работнікаў мастацтва Беларускай арміі ў 1947 годзе было арганізавана 95 спектакляў на стаяцях, 91 спектакль у вайсковых злучэннях, 376 канцэртаў, 74 творчыя справаздачы майстроў сцэны, 46 канцэртаў на агітпунктах для дэмабілізаваных воінаў, 36 лекцый-дакладаў і тэматычных вечараў. За тры месяцы, напрыкладні 30-годдзя Совецкай Арміі, пастаўлена для салдат і афіцэраў 44 спектаклі на стаяцях і 36 спектакляў непасрэдна ў вайсковых злучэннях, далена 126 канцэртаў, зроблена 36 творчых справаздач беларускіх актараў і творчых калектываў, арганізавана 26 тэматычных вечараў.

Лейтэнт мастацкі ўзровень спектакляў і канцэртаў.

Брыгады мастацкай самадзейнасці Васілевічскага Дома культуры выехалі ў калгас раёна, які займаюцца асушкай балот. Для калгаснікаў-меліяратараў Чкаўскага, Дуброў-

скага і Узнажскага сельсаветаў далена 9 канцэртаў. На канцэртах прысутнічала звыш 2500 чалавек.

гор. Мазыр.

(Нам кар.)

С. КАЛЫВАНАЎ

П'ЕСА І СПЯКТАКЛЬ

(Пра спектакль «Рукапіс прафесара Волжына» у тэатры імя Я. Купалы)

— Добры спектакль — гэта заканаваецца! — заўважыў адзін глядач на сканчэнні спектакля «Рукапіс прафесара Волжына», пастаўленага ў тэатры імя Я. Купалы (аўтар п'есы і пастаўшчык Л. Рахлінка).

І гэта, бадай, усё, што можна сказаць добрага пра спектакль.

Тэатр правільна зрабіў, адгукуўшыся на тэму выкрыцця носьбітаў рабадэнага нізкапаклонства перад захадняй капіталістычнай культурай. Але далей добрага намеру справа не рухалася.

Прычына тут — у першакласным спектаклі — у самой п'есе. П'еса не з'яўляецца тым творам, па якому можна было паставіць спектакль глыбокага ідэяльнага зместу, з прычынай сваёй ідэяльнай і драматычнай няпоўнаважнасці.

Сур'ёзнае прызначэнне перш-наперш выклікае асобны драматычны канфлікт п'есы з дацэнтам мікрабіялагічнага інстытута Старасельскі. Савецкі вучоны Старасельскі, які выразаў і выхавалася ў наш час, са спакойнай душой аддае ў рукі амерыканскага доктара, паводле дакументаў, і разведчыка, паводле прафесіі, важнейшае навуковае адкры-

Аб прычынах няўдачы

«Марная перасцярога» — самы стары балет, «вясёлы» балетны сцэны — існуе ўжо больш за сто п'яцьдзсят год. У сціпнятай рэдакцыі балетмайстра Добрыяля ён адлюстроўваў класавы змаганне напрыкладні Французскай буржуазнай рэвалюцыі 1789 года.

У спектаклі «Марная перасцярога», які быў паказаны на сцэне Вялікага тэатра Саюза ССР у Маскве, ёсць выразная ідэя, камедыйны задор і кранальна чыстая пахучасць.

К. Мулер, пастаўшчык балетнага вечара, скарыстаў для канцэрта толькі тры акт «Марнай перасцярогі». Ён, на жаль, не здолеў уваасобіць тых традыцый, дзякуючы якім старэйшы балет захоўвае адвечную юнасць і прывабнасць для савецкага глядача.

Мулер не ўпершыню стаіць на беларускай сцэне канцэртаў, балетных вечараў і асобных нумараў для агульных канцэртных праграм. Яму належыць пастаўка сюіты з балета «Раймонда» А. Глазунова з дывертысментам «Танцы народаў СССР» (трэцяе аддзяленне праграмы).

Пастаўка сюіты з балета «Раймонда» была паказана не поўна, спрэчана, у схематычным выглядзе. І калі глядач у свой час дараваў тэатру такія нядабыны адносіны да балета, дык толькі дзякуючы выдатнаму майстэрству З. Васілевіч — Раймонды, якая сваім яркім тэмпераментам давала многае з таго, чаго нехапае ў спектаклі.

Новы балетны вечар (дарэчы, не зусім новы, бо сцэна «Феніксаў» з «Чырвонага мака» і «Вальпургіевай ночы» быў паказаны ў ранейшых канцэртах) не меў поспеху ад часу самай прэм'еры.

У «Марнай перасцярозе» на сцэне Вялікага тэатра Саюза ССР роля Лізы часта выконвалі таленавітыя артысты, якія выступалі з дэбютам у гэтай партыі. Так, у 1946 годзе ў цэнтральнай ролі балета ў Маскве выступала таленавітая актрыса Стручкова.

Роля Лізы патрабуе ад артысткі ўмельства спалучаць гумар і грацыю, перадаваць настрой вяселлі і закаханасці, знаходзіцца і гарэзліва і рад іншых якасцяў, надзвычайных для стварэння гэтага харэаграфічнага вобраза на сцэне.

Т. Караваева, выканаўца партыі Лізы, выступае ў праграме ў вобразе Тай-Хоа і гаюльнай ролі ў

«Вальпургіевай ночы». Універсальнасць К. Мулера якнеца надаць Караваевай, што танцуе ў тэатры ўсе п'яцьдзсят год. У сціпнятай рэдакцыі балетмайстра Добрыяля ён адлюстроўваў класавы змаганне напрыкладні Французскай буржуазнай рэвалюцыі 1789 года.

Калі артысты Младзінская і Нікалаева ў спектаклі «Лебядзінае возера» выяўляюць асобныя якасці характэрна ролі белага і чорнага лебедзя, дык Караваева, якая танцуе абедзве партыі, толькі змяняе адзенне. У яе няма выразнага пераваасоблення ў мастацкі вобраз. Тое-ж самае адбылося і на апошнім балетным вечары. Апрача таго, у вяртанне Лізы, Тай-Хоа і герані «Вальпургіевай ночы», артысткі не выявілі нічога значнага, чым вызначалася ў музыцы кожны з гэтых вобразаў. Дзякуючы такой непераборліваці ў выбары партыі, Т. Караваева пачынае траціць тую пашану, якую яна заслужыла добрым выкананнем партыі Кітры, найбольш блізкай яе творчым магчымасцям з усяго таго, што яна танцавала ў рэпертуары тэатра.

Калі-б Мулер больш смела скарыстаў плённы вопыт Вялікага тэатра Саюза ССР, дык балетны вечар мог-бы загучаць па-новому. Так, для выканання партыі Лізы ў тэатры ёсць маладая таленавітая салістка, якая падыходзіць па сваёй індывідуальнасці: Б. Розенблат, К. Ахілава, Л. Меншыкава і др.

Такія рэжысёрская і смеласць, якую, між іншым, з вялікім поспехам выявілі І. Гітэр і У. Шахрай у «Яўгенію Анегіну», высуноўшы зольную маладушную вакалістку — студэнтку кансерваторыі Р. Кіндэль на партыю Волгі, пакуль што адсутнічае ў Мулера. Ён, на жаль, яшчэ часта падыходзіць да адзінай актара не паводле яго сапраўдных здольнасцяў.

Наўдача балетнага вечара павінна прымусяць мастацкае кіраўніцтва балета адмовіцца ад старых тэатральных традыцый і больш смела выяўляць таленавітую моладзь.

М. МОДЭЛЬ.

Кіноабслугоўванне насельніцтва Мінскай вобласці

У перыяд вясновай слябы работнікі Мінскага абласнога Кіраўніцтва кінофікацыі ўключыліся ў сацыялістычныя спарніцтва на лепшае кіноабслугоўванне насельніцтва.

З гэтай мэтай было дадаткова абсталявана некалькі аўтакіноперасоўнак. Дзве перасоўкі стала працуць у Барэзінскім і Бягомльскім раёнах. Яны далі для сельскага насельніцтва 24 кіносеансы. Перад пачаткам кожнага сеанса лектары чытаюць даклады на тэму: «Сталінская пяцігодка ў дзеянні».

Асабліва старанна працавалі кінорабятнікі вобласці ў маяўскія дні. Імі далена звыш 890 сеансаў, па якіх пабыла 41 тысяча чалавек. Для насельніцтва дэманстраваліся фільмы: «За тых, хто ў морзе», «Сельская настаўніца», «Хлопчык з

Украіны», «Вызваленая зямля» і іншыя.

Значных поспехаў у спарніцтве дамагліся работнікі Мінскага кінотэатра «Першы», якіх 206 разоў п'яказалі глядачам кінокарціну «Скаленне аб зямлі Сібірскай» і не далі пры гэтым ніводнага прапану асносу фільма. За выдатную работу і беражлівую адносін да тэхнікі Міністэрства кінематографіі БССР аб'явіў падзяку і ўзнагародзіў ганаровымі граматамі тэхнараў кінотэатра т. Собалева і зменных кіномеханікаў т. Варанік і Пенскаю.

Вялікім аўтарытэтам сярод глядацкай карыстачыцы кінорабятнікі Дзяржынскага раёна, дзе перад пачаткам сеансаў чытаюцца лекцыі, арганізуюцца выступленне мастацкай самадзейнасці.

П'еса, зробленая па канонах камернай драматургіі, не можа быць шматлюднай. У спектаклі занята ўсяго адзінаццаць чалавек, але складаецца ўражанне, што на сцэне ўвесь час знаходзіцца многа дзішкіх і неабавязковых людзей, без якіх лёгка і проста можна было абыйсціся.

Тое ўражанне не выпадковае, бо ў п'есе фактычна занята толькі тры чалавекі: прафесар Волжын, Старасельскі і маёр Баравін.

Вольжын напісаў навуковую працу, Старасельскі фактычна выраў яе і перадаў амерыканскаму разведчыку, маёр Баравін злавіў разведчыка. І усё. А што робіць астатнія героі — дачка, жонка, унучка Волжына, навуковая супрацоўнікі Крылоў і Лішын, сакратар парткома Пятрова, прафесар Бардзін? — Нічога не робяць! Усе яны аказаліся ў падобным антуражу, неабходным атура для запавнення драматычных шчыльняў, якімі сцвядзіцца ўся п'еса і спектакль. Належыць, каб была ў п'есе якая-небудзь любоўная інтрыга — калі ласка! Унучка Вера, студэнтка кансерваторыі, закахалася ў дацэнта Лішына, ці вядоўраў, гэта ўсё роўна. А што ад гэтага каханя прыбула баяўдзіца ў п'есе ці спектаклі? — Нічога! А што было-б, каб Вера зусім не выходзіла на сцэну? — Таксама нічога! Яе лёс нічым не звязаны з сюжэтам п'есы.

Паколькі дзея развіваецца ў доме прафесара — належыць у такіх выпадках паказаць і яго сям'ю. І вось, акрамя ўнучкі, на сцэне з'яўляецца дачка і жонка прафесара, якім таксама, як і ўнучцы, рабіць няма чаго, акрамя, як спачувачы прафесару, дапамагаць яму думаць і адгадваць ка — куды мог падзецца рукапіс. Але ні знікненне, ні знаходка рукапісу ад іх таксама не залежыць, і яны пераоўваюцца па сцэне ў ролі драматычных віневат. Больш таго: лінія Машы і Старасельскага наогул разрывае тэматычную аснову п'есы. Адносінны Машы да Старасельскага цягнуць п'есу і спектакль у бок вяртання маральна-бытавога канфікта, што ўжо з'яўляецца зусім іншай і не арганічнай для данага твору тэмай.

Але атура патрэбны былі і бытавы канфілікт для больш змяняльнага сцэнічнага аздаблення мёртвай сюжэтай схемы.

Належыць паказаць старэйшага прафесара — аптыміста... — Можна і гэта! На сцэну выходзіць выцягнуты з архіўных складаў рамесніцкай драматургіі прафесар Бардзін, а чаго ён выходзіць — таксама нічога не ведае. Хіба, можа, для таго, каб сказаць Пятрова двухсэнсавую жошласць з гарой, на якую яму ўжо цяжка ўзбрацца? Сама Пятрова спаробілася атура, каб паказаць партыйнае кіраўніцтва інстытута. Але ўсё яе функцыя абмежавалася тым, што Пятрова дапамагла маёру Баравіну сустрэцца з Вольжыным, а гэта Баравін мог-бы зрабіць і без яе дапамогі.

Канцэрты В. І. Барысенка

6-га і 8-га чэрвеня г. г. у Мінску адбылося два канцэрты лаўрата Сталінскай прэміі В. І. Барысенка.

Маладая салістка Дзяржаўнага Акадэмічнага Вялікага тэатра Саюза ССР Вера Барысенка прайшла вялікі творчы шлях, перш чым дасягнула выдатнай ацэнкі свайго майстэрства.

У маленстве, вучанца адной з Гомельскай школ, Вера Барысенка захапляецца марай стаць драматычнай актрысай і, не маючы магчымасці трапіць у драматычную навуальную ўстанова, паступае ў Гомельскі музычны тэхнікум па класу вакала.

Праходзіць некалькі год, і В. І. Барысенка — ужо студэнтка падрыхтоўчага аддзялення Беларускай Дзяржаўнай кансерваторыі. Не толькі студэнтка, але і ўвесь педагогічны персанал кансерваторыі здзіўляюцца свежасці, чыстаце і багаццю голаса Барысенка.

Вялікая Айчынная вайна застала Веру Іванаўну на трэцім курсе кансерваторыі. Учаранняя студэнтка становіцца артысткай Франтовай брыгады. Шэсць месяцаў у цяжкіх умовах 1941 года В. І. Барысенка абслугоўвала канцэртамі савецкіх воінаў, выступаючы па некалькі разоў у дзень і выклікаючы ўсеагульнае захапленне.

У снежні 1941 года Палітычнае Кіраўніцтва фронта, добра ацаніўшы вялікі талент Барысенка, паслае актрысу, не гледзячы на ле пратэсты, на вучобу ў Сявродлюскую кансерваторыю. Паралельна з вучобай Вера Іванаўна пачынае сакавіка 1942 года стажыравацца ў оперным тэатры. Публіка па партыі ацаніла ў выкананні маладой артысткі спачатку невялікія партыі — Волгі ў «Яўгенію Анегіну», Паліны — у «Пікавай даме», Мадэлены — у «Рыгалета» і, нарэшце, першую буйную партыю — Ганны ў «Майскай ночы».

У 1943 годзе В. І. Барысенка, пасля паспяховага заканчэння кансерваторыі, — аспірантка Кіеўскай кансерваторыі, а з 1944 года — салістка Кіеўскага опернага тэатра.

У 1945 годзе яна займае першае месца па групе вакалістаў у Усеагульным конкурсе музыкантаў-вакалістаў; у 1946 годзе — уступае салісткай у труп Вялікага тэатра Саюза ССР; у 1947 годзе — займае першае месца на Міжнародным фестывалі ў гор. Празе і, нарэшце, у 1948 годзе — ўзнагароджваецца Сталінскай прэміяй першай ступені за стварэнне вобраза Груні ў спектаклі «Варожая сіла» Сярова. Акрамя Груні, у Вялікіх тэатры В. І. Барысенка выканала ўсе вышэйшымі партыі і партыю Любашы ў оперы «Царская нявеста».

Яшчэ адна характэрная рыса для

І зараз, пасля канцэрта В. І. Барысенка, які выдана адбыўся, калі яшчэ вельмі свежае пачуццё захаплення яе выдатным па прыгажосці голасам, успамінае аб этапам росту артысткі на шляху да дасканаласці і рэсца зразумелым, якое вялікае месца ў майстэрстве выканаўцы займае, акрамя таленту, яе работа над сабой.

В. І. Барысенка. Фота Г. Бугаенкі.

У Веры Іванаўны — багацейшая прыродная дадзеныя — вялікі па дыяпазону голас, які дазваляе ёй выконваць творы, па тэсітуры «збароненыя» для мецца-сапрана, выдатнае дыханне, судовы тэмбр, яснасць дыкцыі; пачуццё вобраза дэпамагае выканаўцы зрабіць гэты вобраз фізічна адчувальным для слухача. Барысенка — Ваня ў сцэне іла пасела з оперы «Іван Сусанін» і Барысенка-Шымена ў арні з оперы «Сід» Масэ — гэта не толькі розныя дыды паводле музычнай інтэрпрэтацыі гэтых вобразаў і паводле мастраў, але і паводле спосабаў іх «адачы» слухачу. Прычым таленавіта выканаўца не «абгрызае» гэты вобраз, гэст яе аведзены да мінімуму, яна ні на хвіліну не адмаўляецца ад канцэртнага вытлумачэння выканавяемага. І гэтая шматграннасць вобразаў адчуваецца не толькі ў выкананні арні з опер, але і ў рамансах.

У Веры Іванаўны — багацейшая прыродная дадзеныя — вялікі па дыяпазону голас, які дазваляе ёй выконваць творы, па тэсітуры «збароненыя» для мецца-сапрана, выдатнае дыханне, судовы тэмбр, яснасць дыкцыі; пачуццё вобраза дэпамагае выканаўцы зрабіць гэты вобраз фізічна адчувальным для слухача. Барысенка — Ваня ў сцэне іла пасела з оперы «Іван Сусанін» і Барысенка-Шымена ў арні з оперы «Сід» Масэ — гэта не толькі розныя дыды паводле музычнай інтэрпрэтацыі гэтых вобразаў і паводле мастраў, але і паводле спосабаў іх «адачы» слухачу. Прычым таленавіта выканаўца не «абгрызае» гэты вобраз, гэст яе аведзены да мінімуму, яна ні на хвіліну не адмаўляецца ад канцэртнага вытлумачэння выканавяемага. І гэтая шматграннасць вобразаў адчуваецца не толькі ў выкананні арні з опер, але і ў рамансах.

Яшчэ адна характэрная рыса для

выканаўчага майстэрства В. І. Барысенка, якая сведчыць аб высокай культуры артысткі, — поўнае захапленне яе выдатным па прыгажосці голасам, успамінае аб этапам росту артысткі на шляху да дасканаласці і рэсца зразумелым, якое вялікае месца ў майстэрстве выканаўцы займае, акрамя таленту, яе работа над сабой.

Цяжка сказаць, якія оперныя ўрункі ў сваіх канцэртах у Мінску спявала В. І. Барысенка лепш, бо ўсе яны пакінулі вельмі моцнае ўражанне, але асабліва хочацца адзначыць песню Груні з «Варожай сілы» і «Хабанеру» з «Кармен». Калі першы твор у выкананні Веры Іванаўны краінае сваёй свежасцю, шчырасцю, то другі захапіў сваёй якойсьці ўнутранай пругкай сілай.

З рамансаў у выкананні артысткі надоега застаецца ў памяці «Абдымі, пацалуі» Балакірава і «Не спявай пры мне, прыгажуня» Рахманінава.

Некалькі слоў аб тых, хто паспяхова дапоўніў канцэрты лаўрата Сталінскай прэміі В. І. Барысенка ў Мінску.

Галіст Маскоўскай Філармоніі А. Д. Макараў сваім удзелам у гэтых канцэртах даў, што ён справадзіла дзіцяца адным з лепшых піяністаў-акампаніраў у Саюзе. Можна толькі захапіцца тым ансамблем, які быў у яго з В. І. Барысенка ў канцэртах.

Дыпламантка Усеагульнага конкурса артыстаў эстрады В. Спіткоўска, якая ўдзельнічала ў першым канцэрте, вельмі проста і выразна працятала назву Алігер «Зоя». Хочацца адзначыць выдатную дыкцыю і прыгожы тэмбр голаса артысткі.

Сімфанічны аркестр Беларускай Дзяржаўнай ордана Працоўнага Чырвонага Сцягу Філармоніі пад кіраўніцтвам заслужанага дзеяча мастацтва БССР М. Шнейдэрмана: вельмі мякка і добра акампаніраваная салістым. Што датычыцца выканання аркестрам сімфанічнай павіны «Рама і Джульета» Чайкоўскага і фрагментаў з оперы «Кармен» Біза, то калектыву заслужовае асобнай дэталёвай рэцэнзія.

У заключэнне хочацца пажадаць В. І. Барысенка далейшага няспынага творчага ўдасканалення, а дырэктару Беларускай Філармоніі і надалей не абмяжоўвацца гэтым першым вопытам, арганізуючы канцэрты выдатных майстроў вакальнай і інструментальнай музыкі.

І. НІСНЕВІЧ.

ЦАНА ДАГАВОРУ

Мінская абласная бібліятэка імя А. С. Пушкіна — старэйшая бібліятэка рэспублікі. За гады савецкай улады яе кніжны фонд значна вырабі і цяпер налічвае 75.000 экзэмпляраў. Бібліятэка стала цэнтрам палітычнага і культурнага жыцця вобласці.

Здавалася-б, што абласны аддзел культуры і тэатраў і Мінскай горсэвет дапамогуць добра арганізаваць работу бібліятэкі. Факты, аднак, гавораць аб адваротным.

Справа з рамонтам памяшкання цягнуцца з 1945 года. Тады рамонт не пачаўся з-за адсутнасці цэглы і кваліфікаванай рабочай сілы.

У 1946 годзе Совет Міністраў

БССР абавязваў Кіраўніцтва па аднаўленню гор. Мінска тэрмінова адрамантаваць памяшканне Мінскай абласной бібліятэкі. Гэтую работу было даручана выканаць Будтрэсту № 2. Кіраўніч трэста тав. Астрэйка 16 ліпеня 1947 года нават заклочыў з дырэкцыяй бібліятэкі дагавор, дзе было запісана, што Будтрэст закончыць рамонт у 1947 годзе. Але чамусьці Будтрэст не пачуў патрэбным выканаць гэты дагавор, які ў канцы года страціў сваю сілу.

5-га красавіка 1948 года той-жа Будтрэст № 2 заклочыў новы дагавор на рамонт бібліятэкі.

Мінула ўжо два месяцы, а рамонт усё не пачынаецца. Па-ранейшаму на дварэ ляжыць цэгла і цэмент, якія ў мінулым годзе завезены адміністрацыяй бібліятэкі.

У дагаворы па будаўніцтву, што падпісаны Будтрэстам № 2, ёсць раздзел, які істотна называе «Цана дагавора». Там стаіць сума — 88 тысяч рублёў. Мы павінны сказаць адно: нуль — цана таму дагавору, які не выконваецца.

Хочацца яшчэ запытацца ў Мінскага горсэвета: ці не пара перасяліць жыхароў, якія займаюць памяшканне бібліятэкі, вельмі патрэбнае пад кнігасховішча?

А. ПУШКАРЧУК.

Лішын і Крылоў спатрэбіліся атура таксама для запавнення пустых месц у п'есе і спектаклі, для стварэння сціпнятай атмасферы.

Што-ж пасля ўсяго можна сказаць аб актарах, па долю якіх выпала незабздзросная роля запавнення сабой пустых месцаў і стварэння сціпнятай атмасферы? Аб ігры іх нічога не скажыць блатага ці добрага, бо ім проста няма чаго іграць. Іх майстэрства і здольнасці не маглі выразацца бездапаможнаю п'есу, якую можна толькі ўмоўна назваць п'есай, бо драматычны твор без драматургіі не можа называцца творам у звычайным разуменні гэтага слова. Такія зольныя актрысы, як І. Жданюк, В. Галіна, толькі прысутнічаюць у п'есе і спектаклі, і нельга сцвярдзаць, што ім удалося ці не удалося ў іх вобразы, паколькі самі-то вобразы і няма. Няма вобразнай асновы і ў ролях Крылова, Лішына, Бардзіна, Пятрова, Веры, і аб ігры арт. Л. Ржэцкай, Г. Грыгоніса, П. Іванова, Б. Ямпольскага і Т. Аляксеевай таксама няма чаго сказаць.

Цяжка і няўдзячна роля выпала на долю арт. С. Бірылы, якому трэба неск апраўдаць надуманы і фальшны вобраз Старасельскага, не віна актара, што вобразу Стара-

сельскага цяжка паверыць.

І сам прафесар Волжын у выкананні арт. Л. Рахлінкі аказаўся пастыным саўдзельнікам усяго ходу падзей з выкрэдзеным рукапісам, бо Старасельскі сам сябе выкрывае, і Волжын атасовае толькі генадзі, абуралца і шкадаецца, што поплеч з ім працаваў такі чалавек, як Старасельскі. У спектаклі не магло быць актёрскіх удач, таму што для поўнаважнага спектакля не было п'есы.

Не было п'есы, акрамя ўсяго яшчэ і таму, што аўтар не змог стварыць адзіную ідэяна-тэматычную лінію. Калі ў першым акце мы маем, хача і павярхоўна,